



INVESTIGATION OF TEACHER QUALIFICATIONS OF PRESCHOOL TEACHERS FOR INCLUSIVE EDUCATION

Seyhan DEDELER* **Serap ERDAL**** **Kemal OĞUZ***** **Serpil EVLER******

*Milli Eğitim Bakanlığı, Yeşilyurt Anaokulu, Okul Müdürü/Okul Öncesi Öğretmeni, seyhandedeler@hotmail.com, Orcid:0000-0002-6473-8640

**Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin Zeynep Toroğlu Çamlıbel Lions Anaokulu, Okul Müdürü-Okul Öncesi öğretmenliği, seraperdal46@gmail.com, Orcid: 0009-0000-7407-7850

***Milli Eğitim Bakanlığı, Sancaktepe İlkokulu, Müdür Yardımcısı - Okul Öncesi Öğretmenliği, kemal_oguz32@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-4635-4164

****Milli Eğitim Bakanlığı, Gümüşdere Anaokulu, Okul Müdürü - Okul Öncesi Öğretmeni, serpilevler26@gmail.com, Orcid: 0009-0009-8214-1619

Received Date: 02.09.2023

Revised Date: 12.10.2023

Accepted Date:02.11.2023

Copyright © 2023 Seyhan DEDELER, Serap ERDAL, Kemal OĞUZ, Serpil EVLER. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Preschool education is considered a vital period for children's development. In this process, the development of children especially in need of inclusive education is of great importance. Inclusion, which is defined as the education of individuals with special needs in the same classroom environment with their normally developing peers, has become more accepted in recent years. The successful development process of these children is directly related to their access to necessary special education services in the early period. Bringing children with special needs together with normally developing children and taking them into inclusive education and their successful progress in this process depends on the opinions and attitudes of the teachers. In this research, inclusive practices in the preschool period were comparatively evaluated and the competence and importance of teachers in this regard were emphasized.

Keywords: Special Education, Inclusive Education, Preschool Teacher

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Okul öncesi eğitim aşaması, çocukların gelişimi için hayati bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte, özellikle kaynaştırma eğitimi ihtiyacı olan çocukların gelişimi büyük önem taşımaktadır. Özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı sınıf ortamında eğitim görmesiyle açıklanan kaynaştırma, son dönemlerde daha fazla kabul görmeye başlamıştır. Bu çocukların başarılı bir gelişim süreci geçirebilmeleri, erken dönemde gerekli özel eğitim hizmetlerine erişimleri ile doğrudan ilişkilidir. Özel gereksinimli çocukların, normal gelişim gösteren çocuklarla bir araya getirilerek kaynaştırma eğitimine alınmaları ve bu süreçte başarılı bir şekilde



ilerlemeleri, öğretmenlerin görüş ve tutumlarına bağlıdır. Bu araştırmada, okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları karşılaştırmalı değerlendirilmiş, öğretmenlerin bu konudaki yeterlilikleri ve önemi vurgulanmıştır.

Anahtar sözcükler: Özel Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmeni.

1. GİRİŞ

Anaokulu dönemi, özel gereksinimleri olan veya olmayan bütün çocuklar için kritik bir aşamadır. Bebeklikten ilkokula kadar olan yılları içerir; bu yaş grubundaki çocuklar için uygun, çeşitli uyarıcı ortamlar sağlar ve onların gelişimini toplumun kültürüne uygun bir şekilde en iyi şekilde şekillendirir.

Bu periyotta uygulanacak entegrasyon programları, zorluk yaşayan çocuğun, yaşlılarıyla birlikte deneyimleyeceği başarıları artırma şansı sunacaktır. Okul öncesi aşamada gerçekleştirilen entegrasyon uygulamaları, gelecek yıllarda eğitim hizmetlerine sağlam bir temel oluşturacaktır. Entegrasyon programlarının başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi, talebi artıracak ve bu nedenle birçok çocuğun entegrasyon eğitimlerinden faydalanmasına olanak tanıyacaktır. Entegrasyon eğitimi, engelli çocuğun yanı sıra normal gelişim gösteren çocuğa da fayda sağlamaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin başarısı için en önemli ve etkili bileşenlerden biri öğretmendir. Okul öncesi eğitim sürecinde kritik bir rolü üstlenen unsurlardan biri, okul öncesi öğretmenidir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara karşı kabul edici bir tutum sergileyen öğretmenler, sınıflarında kaynaştırma uygulamalarını desteklemeye hazırdır. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirleyerek elde edilen verilerle, kaynaştırma uygulamalarına yönelik okul öncesi dönemdeki öğretmen tutumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin, kaynaştırma eğitimini nasıl değerlendirdikleri ve nasıl algıladıkları, bu nedenle önemli bir belirleyici olacaktır.

Türkiye'de kaynaştırma eğitimi uygulamalarına dair yapılan araştırmalar genellikle sınıf öğretmenlerinin görüşlerine odaklanırken, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dair yapılmış araştırmalar sınırlıdır. Ancak, okul öncesi dönemde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların ilk kaynaştırma deneyimini yaşadıkları kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri, kaynaştırma uygulamalarının başarısı için son derece kritik bir role sahiptir.

Bu sebeple, okul öncesi dönemdeki kaynaştırma uygulamalarına dair öğretmen görüşlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi, bu araştırma neticesinde elde edilecek sonuçların kaynaştırma eğitiminin daha etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin, kaynaştırma eğitimini nasıl değerlendirdikleri ve



nasıl algıladıkları, bu sebeple son derece kritik bir rol oynayarak, kaynaştırma sürecinin başarısını etkileyebilir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim

Erken çocukluk yılları, özellikle okul öncesi aşaması, çocuğun genel gelişimi üzerindeki etkinin genel olarak kabul edilen bir gerçek haline gelmiştir. Sağlıklı bir aile ortamında dünyaya gelen ve uygun koşullarda büyüyen her çocuk, bu dönemde çeşitli öğrenme fırsatlarıyla olumlu kazanımlar elde edebilir ve geleceğe daha hazır hale gelir (Cavkayar ve Diken, 2006). Okul öncesi dönemdeki gelişim, hızlı bir ivmeye sahiptir ve gelecekteki aşamalar üzerinde kritik bir etkiye sahip olan önemli bir nitelik taşır (Yeşilyaprak, 2002).

Hem evlerde hem de kurumlarda erken çocukluk dönemine yönelik özel eğitim hizmetleri, 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname'nin beşinci ve altıncı maddelerinde belirtildiği gibi, ailelerin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi esastır. Ayrıca, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunlu bir adımdır. Bu tür eğitim, diğer okul öncesi eğitim kurumları ve özel eğitim okulları tarafından sağlanmaktadır. Gelişim ve bireysel özellikler göz önüne alındığında, okul öncesi eğitim, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitim sürelerini uzatabilir (Demir, 2014).

Güven (1992) tarafından belirtildiği gibi, Türkiye'deki özel gereksinimli bireyler, özellikle okul öncesi dönemde, yeterince özel eğitim hizmetlerinden yararlanamamaktadır. Gelişmiş ülkelerde erken teşhis ve destekleyici eğitime erişim sağlayan çocuklar, ilerleyen dönemlerde aileleri ve toplumu destekleyen bireyler haline gelmekte ve gelişim açısından önemli avantajlar elde etmektedirler.

2.2. Eğitimde Kaynaştırma

Günümüzde özel eğitim alanında en sık kullanılan kavramlardan biri, literatürde farklı şekillerde tanımlanan "kaynaştırma" terimidir. Araştırmalar incelendiğinde, bireylerin kaynaştırmayı çeşitli biçimlerde tanımladıkları gözlemlenmektedir.

Eğitim, normal gelişim gösteren bireyler gibi özel gereksinimli bireylere de eşittir. Bu şekilde bu kişilerin topluma entegrasyonu mümkün olabilir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2010). Hukuki düzenlemelerde, kaynaştırma kavramı genellikle şu şekilde açıklanmaktadır: "Engelli öğrencilerin, engel derecelerine bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçları, aile görüşleri de dikkate alınarak, normal okullarda ve sınıflarda akranlarıyla birlikte eğitilmek üzere karşılanmasıdır" (Sarı, 2003).



Ancak kaynaştırma, öğrencilerin sadece “normal sınıflara yerleştirilmeleri” anlamına gelmez; aksine, temelinde bir felsefesi bulunan, karmaşık ve sürekli bir süreçtir. Kaynaştırma eğitimi, sadece engelli öğrencileri normal sınıfa sokmakla sınırlı değildir; çeşitli düzenlemeler de uygulanır. Özel eğitime ihtiyacı olan engelli öğrencilerin diğer engelli öğrencilerle birlikte eğitim görmesini sağlayan süreç, kaynaştırma olarak bilinir. Basit bir ifadeyle, bu süreç, engelli öğrencilerin eğitsel ve sosyal olarak engelli olmayan öğrencilerle bütünleşmesini (entegrasyon) hedefler (Demir, 2014).

Bilim adamlarının kaynaştırma (entegrasyon) ile ilgili literatür değerlendirmelerinde farklı görüşler olduğu açıktır. Engelli çocukların, engelli olmayan akranlarıyla birlikte eğitim almak veya çeşitli etkinliklere katılmak için mümkün olan en fazla şansa sahip olması, kaynaştırma olarak bilinir (Spodek vd.,1983).

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi için sıklıkla kullanılan bir terim olan "en az kısıtlayıcı eğitim ortamı" kavramı önemlidir. Bu terim, bir öğrencinin en iyi şekilde eğitim ihtiyaçlarını karşılayabileceği ve ailesi ve akranlarıyla en iyi şekilde birlikte olabileceği eğitim ortamını ifade eder (Batu, Kırçali-İftar, 2010). Tanımdan da anlaşılacağı gibi, en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kişiden kişiye değişebilir. Bu özel kavram, bir öğrencinin ihtiyaçları ve özelliklerine bağlı olarak belirlenen en az kısıtlayıcı ortamın her öğrenci için aynı şekilde en az kısıtlayıcı olmayacağını vurgular (Batu, 2012).

MEB, 2006a'da yürürlükte olan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre, "özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır" (Demir, 2014).

Sucuoğlu ve Kargın (2006), York ve Tudidor (1995) tarafından yapılan kaynaştırma tanımına göre, “Engelli öğrencilerin, (1) ailedeki diğer kardeşleri ve akranlarıyla aynı okula gitmesi, (2) aynı yaştaki akranlarıyla aynı sınıfta bulunması, (3) öğrenciye ve/veya öğretmene gereksinim duydukları destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasıdır”.

Özürlü çocukların engelli akranlarıyla aynı evde yaşamalarını sağlamak, özel ihtiyaçları olan çocukların gelişimleri için gerekli tüm hizmetleri sağlamak ve okul dışındaki destekleyici kuruluşlarla işbirliği içinde kaynaştırma eğitimi sağlamak kaynaştırmanın temel hedefleridir (Karatepe, 1996).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma

Kaynaştırma eğitimi, eğitimde kritik bir konumda bulunmaktadır. Normal gelişim gösteren bireylerin, özel gereksinimli bireylerle birlikte aynı öğrenim ortamında bulunması



önemlidir. Bu şekilde, normal gelişim gösteren çocuklar empati yeteneklerini geliştirirken, özel gereksinimli çocuklar da topluma daha rahat uyum sağlama becerilerini geliştireceklerdir (Çullu, 2019). Yaşam, okul öncesi aşamada başlar. Bu evrede öğrenme oldukça hızlıdır. Belirli bir yaş grubundaki çocukların genel gelişim özellikleri genellikle benzerdir, ancak her çocuk farklı gelişim göstermektedir (İnan, 2011).

Erken çocukluk dönemi eğitimi, her çocuğun gelişimini en üst düzeye çıkarmak ve güçlendirmek için tasarlanmıştır. Okul öncesi programları oluştururken, çocukların farklılıklarını dikkate almak ve bu farklılıkları dikkate alarak programları özelleştirmek önemlidir. Okul öncesi eğitim, gelişimsel zorluk yaşayan çocukların akademik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur ve uyum sorunlarını önler (Odluyurt, 2007). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2006 yılında yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 8. maddesinde, “eğitsel değerlendirme ve tanılama erken yaşta gerçekleştirilmelidir” ifadesine yer verilmektedir (Demir, 2014). Okul öncesi aşamada düzenli olarak kaynaştırma programlarına katılan özürlü bir çocuk, normal çocukların davranışlarını gözlemleyerek model alabilir ve normal çocuklarla sosyal etkileşime girebilir (Metin,1992).

Okul öncesi çağlarda özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitim almaları, topluma daha erken yaşta uyum sağlamalarını sağlar. Bu bireyler, bu eğitim sürecinde en az kısıtlayıcı ortamda buldukları için akranlarıyla etkileşim kurabilirler. Bunu yapmak için tam zamanlı kaynaştırma gereklidir. Başarı, okul öncesi eğitim safhasında kaynaştırma programlarının etkili bir şekilde hayata geçirilmesi, öğretmenlerin, velilerin, normal gelişim gösteren çocukların ve özel gereksinimli çocukların bu programa nasıl entegre olduklarına bağlıdır (Batu, Kırcaali-İftar, 2005).

Okul öncesi dönem, özel gereksinimli bireylerin kaynaştırma programlarına dahil edilmesi için en uygun zamandır. Türkiye'de okul öncesi eğitim programları, genel olarak normal gelişim gösteren çocukları kapsayacak şekilde tasarlanmış olmakla birlikte, çocukların bireysel yetenek ve becerileri göz önüne alındığında, bu programların özel gereksinimli çocuklar için de uygun olduğu ifade edilmektedir (Özdemir, 2010).

Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklar, doğal olarak arkadaşlık kurarlar ve sorularına içten cevaplar alabildiklerinde kaynaştırmaya alınan çocukları genellikle kolayca kabul ederler. Bu durum, sosyal entegrasyonu kolaylaştırır. Bu şekilde, özel gereksinimli çocuk kendini daha iyi hissedebilir , engelleriyle başa çıkma konusunda daha olumlu deneyimler yaşayabilir ve davranışsal sorunların ortaya çıkma olasılığı azalır.



Okul öncesi kaynaştırma programlarının sonuçları, normal çocuklarda olduğu gibi özel gereksinimli çocuklarda gelişim hızının arttığı ve ikincil yetersizliklerin ortadan kaldırıldığını göstermektedir. Çocuklar, aynı ortamda diğer çocuklarla olduğu için moral kazanır ve akranlarından çok sayıda davranışı öğrenme fırsatına sahip olurlar. Bu, aileler için de geçerlidir. Çocuklarının diğer normal gelişim gösteren çocuklarla aynı eğitim ortamına sahip olması, özel gereksinimli çocukların ailelerinin moralini yükseltir. Ayrıca, aileler çocuğun engel grubu hakkında bilgilendirilir ve eğitimine yardımcı olmak için bilinçlendirilebilir (Eripek, 2003).

2.4. Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler Üzerindeki Etkileri

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için çok faydalıdır. Özel eğitim gerektiren bireyler, kaynaştırma eğitimi yoluyla sosyal becerilerini geliştirebilir, sınıf arkadaşlarını örnek alabilir ve uygun tekniklerin ve araç-gereçlerin kullanıldığı bir sınıfta akademik başarıda artış gözlemleyebilir. Ek olarak, daha sonra kendi başına bir birey olarak yaşamak için gerekli olan becerileri edinebilir (Aker, 2014).

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler, kaynaştırma eğitiminin en büyük avantajlarından birini elde ederler. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler, akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunabilirler. Bu, kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve sosyal açıdan gelecekte daha zengin yaşam deneyimleri elde etmelerine olanak tanır. Kaynaştırma eğitimine ihtiyaç duyan öğrenciler için alınan uygun önlemlerle birlikte, bu eğitimin diğer faydaları şunlardır (Darıca, 1992; Kırcaali-İftar, 1998):

- Sınıf öğretmenin pozitif bir tutum benimsemesi ve uygun eğitim hizmetleri ile fırsatları sunması, kaynaştırma öğrencisinin özgüven kazanmasına katkı sağlar.
- Kaynaştırma öğrencilerinin hem akademik hem de sosyal açıdan gelişimlerini desteklemek amaçlanır.
- Kaynaştırma öğrencilerinin, arkadaşlarıyla aynı sınıfta eğitim görmelerine, sorumluluk alma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır.
- Kaynaştırma modeli, öğrencilerin toplumsallaşma ve sosyalleşme süreçlerinde olumlu etkiler yaratmaktadır.
- Özel gereksinimli öğrencilerin davranışları, normal öğrencilerinkinden farklı olabilir.

Kaynaştırma eğitimi, engelli ve engelli olmayan çocukların bir arada olduğu ortamlarda etkileşim kurma fırsatı sunar. Bu etkileşimler, sadece engelli çocukların sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda normal gelişim gösteren çocukların da kişisel



farklılıklara daha hoşgörülü bir bakış açısı kazanmalarına katkı sağlar. Kaynaştırma eğitimi, öğrenciler arasında dayanışma ve empati duygularını güçlendirerek, farklı yeteneklere sahip bireylerin birbirlerini anlamasını ve desteklemesini teşvik eder. Bu sayede, çocuklar arasında olumlu ilişkiler kurulması, toplumsal çeşitliliği değerlendirmeyi öğrenmelerini sağlar. Bu durum, çocukların sosyal ve bilişsel gelişimini iyileştirir. Bu nedenle engelli çocuklar toplumda daha kolay kabul edilebilir (Ceylan ve Aral, 2005).

2.5. Kaynaştırma Eğitiminin Özel Gereksinimli Çocuklara Yararları

Bireysel Eğitim Programı (BEP), özel gereksinimli çocukların öğrenme hızlarına ve potansiyellerine uygun eğitim sağlar. Kendi bireysel özelliklerine uygun olan sosyal, fiziksel ve eğitimsel ortamlarda eğitim almaları, başarıyı ve kendi yeteneklerine güven duymayı kolaylaştırır. Destek eğitimle zayıf yönlerini güçlendirebilirler. Aynı zamanda, kendine güven, cesaret, sorumluluk, takdir etme ve faydalı olma gibi sosyal ve duygusal değerleri geliştirirler ve toplumla bütünleşmelerini kolaylaştırır (Artan ve Uyanık-Balat, 2003). Özel gereksinimli çocukların, kaynaştırma eğitimi sürecinde olumlu davranma olasılıkları artar. Özdeşim kurmak, çevrelerindeki insanların onlara örnek olmasını kolaylaştırır. Paylaşma, işbirliği ve iletişim gibi yaşam becerilerini geliştirir. Bireysel niteliklere özel eğitim stratejilerinin kullanılması, öğrenmenin pekişmesini sağlayarak gelişimi destekler. Bunun yanı sıra, aile eğitimi, sosyal etkinlikler ve kültürel etkinliklerle birleştirilen serbest zaman aktiviteleri, öğrenme sürecini zenginleştirir (Göksu ve Çevik, 2004). Sınıf ve çevrenin onlara göre düzenlenmesi, gelişimi olağan seyreden bireylerin olması ve gelişmiş davranışlarla örnek alınması gibi faktörler onları uyarır ve motive eder. Bu durum onların büyümesini hızlandırır ve toplumda daha fazla sosyalleşirler (Metin, 1992).

Tam zamanlı eğitim, özel eğitim gerektiren çocukların toplumda birey olarak yaşamalarını kolaylaştırır. Özel gereksinimli çocukların arkadaş gruplarına katılmaları ve arkadaşları tarafından kabul edilmesi, ailelerine olan bağımlılıklarını azaltır ve olumlu öğrenmeleri içselleştirmelerine izin verir. Özel gereksinimli çocukların akranlarıyla olumlu sosyal ilişkiler kurması ve her iki grupta erken yaşlarda olumlu bir bakış açısı geliştirmesi toplumsal gelişme açısından daha da önemlidir (Başpınar, 2019).

2.6. Kaynaştırma Eğitiminin Öğretmen Yeteneği

2.6.1. Kaynaştırma Eğitiminin Öğretmenlere Yararları

Kaynaştırma eğitiminin gerekliliklerine inanarak bu uygulamaları gerçekleştiren bir eğitimcinin, birkaç faydasının olduğunu söylemek mümkündür. Bu öğretmenler, hoşgörülü ve sabırlı olma yeteneklerini geliştirirler ve farklılıklara koşulsuz bir kabul ve saygı davranışı



sergilerler. Aynı zamanda, eğitim-öğretim sürecini bireyselleştirmek için Bireysel Eğitim Programları (BEP) hazırlayarak ve uygulayarak daha başarılı olabilirler (Göksu ve Çevik, 2004). Kaynaştırma deneyimleri, eğitimcilerin işleriyle ilgili diğer bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Her öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının farklı olabileceği varsayımına dayanarak, öğrenciler sınıf ortamını ve eğitim programını kişiselleştirme fırsatına sahiptir. Bu süreçte öğretmenin kendine güveni artar, mesleğine olan saygısı artar ve öğrencilerle empati kurma becerileri güçlenir (Metin, 2012). Kaynaştırma programlarında daha iyi sonuçlar elde etmek için öğretmen, diğer uzmanlarla işbirliği yapmalıdır (Kargın, 2010; Kırcaali İftar, 1998).

2.6.2. Kaynaştırma Eğitiminde Öğretmenin Rolü ve Önemi

Kaynaştırma programlarının etkinliği, öğretmenlerin katkılarıyla büyük ölçüde belirlenir (Kırcaali İftar, 1998). Kaynaştırma sürecinde sınıf öğretmenleri, öğrencinin akranlarıyla entegre olması için olumlu bir sınıf ortamı oluşturarak birleştirici bir rol üstlenirler. Öğretmen, kaynaştırma eğitimi sınıfında çocukların bireysel ihtiyaçlarını karşılamak, olumlu tutum ve davranışlar geliştirmek ve toplumda kabul görmeleri için en etkili faktörlerdir (Yıkmış, 2006). Kaynaştırma eğitimi sürecinde çalışan öğretmenler, programın içeriği, özel gereksinimli bireylerin özellikleri, öğretme yaklaşımları ve öğrenme teknikleri, sınıf yönetimi ve özel gereksinimli çocuklarla iletişim ve etkileşim gibi konularda bilgi sahibi olmalıdır.

Öğretmenler sorumluluklarını yeterince anlamadıklarında çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Ülkemizde, birçok okul öncesi eğitim öğretmeni kaynaştırma eğitimi uygulamalarına olumlu bir şekilde yaklaşıyor olsa da, bilgi ve deneyimlerinin sınırlı olması ve ihtiyaç duydukları desteği almaları konusunda endişeler yaşayabilirler. Sınıftaki özel gereksinimli çocuklarla nasıl başa çıkacaklarını bilemeyen öğretmenler, farklı özelliklere sahip öğrencileri kabul etmek istememe eğilimindedir. Bu sorunların başlıca nedenleri özel gereksinimli bireyler ve hizmet öncesinde kaynaştırma konusunda yeterli eğitim alamamalarıdır (Başpınar, 2019).

Öğretmenlerin özel gereksinimli bireyleri nasıl gördüğü, eğitim faaliyetlerini ve dolayısıyla kaynaştırmanın başarısını doğrudan etkiler. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin tutumlarının öğrencilerin davranışlarını ve beklentilerini etkilediğini göstermektedir. Öğretmenlerin tutumları, çocukların kişilik gelişimini ve akademik becerilerini etkileyerek, kaynaştırma eğitimi alan çocukları olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Sınıf mevcudunun fazla olması, yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması, destek eğitim hizmetlerinin yetersizliği ve çocuklarla kötü deneyimler, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin olumsuz görüşlerini oluşturan



faktörlerdir. Bu olumsuz tutumların olumluya çevrilebilmesi için, eğitimcilere kaynaştırma eğitimi için gerekli eğitim, personel ve araç-gerecin sağlanması gereklidir. Ayrıca kalabalık sınıflardaki çocuk sayısının azaltılması da önemli bir faktördür. Ayrıca, öğretmenlerin kötü düşüncelerini iyiye çevirebilmeleri için öğrenmeye ve yardım almaya gönüllü olmaları önemlidir. Kaynaştırma eğitimine gönüllü ve istekli olmayan bir eğitimci, özel gereksinimli çocuklar hakkında bilgi edinebilir, kaynaklarla iletişim kurabilir ve onlara zaman ayırabilir (Cavkaytar ve Diken, 2006).

Eğitimcilerin temel görevi bireyleri yetiştirmektir ve bu görevi yerine getirebilmek için yeterli anlayışa, bilgiye ve tutuma sahip olmaları gerekmektedir (Sünbül ve Arslan, 2006). Çünkü, öğretim programları ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, uygulayıcı eğitimciler olmadan başarılı olmak zor olmaktadır (Demirel ve Kaya, 2006). Hizmet öncesi dönem, eğitimcilerin yeterli nitelikte olmalarını sağlamak için en önemli aşamadır ve bu amaçla yükseköğretim kurumlarında yer alan öğretmen yetiştirme programları kullanılmaktadır (Çobanoğlu, 2011).

Aday öğretmenler, aldıkları eğitimle genellikle gelişimi normal seyreden öğrencilere odaklanmaktadır. Yeni müfredatta eski programlara göre daha fazla özel eğitim ve kaynaştırmaya yönelik seçmeli dersler yer alsada, bu derslerin sınırlı sayıda olması ve bu alanda uzman öğretim elemanlarının eksikliği gibi sorunlar yaşanmaktadır. Şu anda öğretmenlik programlarında zorunlu olan Özel Eğitim ve Kaynaştırma dersi sadece 2 kredi ile sınırlıdır. Bu durum, öğretmenlerden kaynaştırma uygulamalarında görev ve sorumlulukları etkili bir şekilde yerine getirmeleri beklenirken, bu konuda yeterince donanıma sahip olmamalarına neden olmaktadır (Başpınar, 2019).

Kaynaştırmanın başarısında, öğretmenlerin sadece yeterlilik düzeyleri değil, aynı zamanda bakış açıları da önemlidir. Yeterlilik algısı güçlü öğretmenler, öğretim hedeflerine ulaşmak için daha fazla çaba gösterirler. Öğretmenlerin yeterlilik algıları, kaynaştırmaya yönelik tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Düşük yeterlilik algısına sahip öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilere karşı daha fazla endişe duydukları ve bu öğrencileri sınıflarında istemedikleri gözlemlenmiştir (Soodak vd., 1993). Bununla birlikte, yüksek yeterlilik algısına sahip öğretmenlerin uygulama ve planlama aşamalarına daha iyi hazırlandıkları ve öğrenme zorluğu çeken çocuklara daha fazla yardım sağladıkları gözlemlenmiştir (Kaner, 2010). Bu nedenle, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öz-yeterlilik algıları, kaynaştırma eğitiminin başarısında önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.



2.6.3. Kaynaştırma Uygulamalarında Öğretmen Yeterliliği

2008 yılında hayata geçirilen genelge ile belirlenen kaynaştırma yönteminde öğretmenlere düşen görevler ve sorumluluklar hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Bu genelge, özel gereksinimli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, öğrencilerin ilgi, yetenek, yeterlilik ve yetersizliklerine dair bilinçli olmalarını vurgulamaktadır. Öğretmenlerin, her öğrencinin bireysel farklılıklarını ve eğitimsel ihtiyaçlarını anlama konusunda duyarlı olmaları beklenmektedir. Eğitim sürecinde bu faktörler, öğretmenler tarafından özenle ele alınmalıdır (Karaca, 2018).

Kaynaştırma uygulamalarında görev almak, öğretmenlerin rollerinde çeşitlilik yaratmakta ve farklı özelliklere sahip bireylerin ihtiyaçlarını aynı ortamda karşılayabilmelerini hedeflemektedir. Öğretmenler, kaynaştırma felsefesini benimsemelerine rağmen, özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarını karşılamak konusunda eğitim ve deneyim eksikliği yaşadıklarını ifade etmektedirler (Demir, 2016). Birçok araştırma, öğretmenlerin farklı gelişim gösteren öğrencilerle aynı öğrenme sürecinde bulunarak mesleki deneyimini geliştirdiğini göstermiştir. Bu araştırmalar, öğretmenlerin bilgi ve beceri eksikliği nedeniyle programı uygulamada zorlandıklarını göstermiştir.

Öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz bilgi ve deneyime sahip olduklarını düşünmeleri, destek hizmetlerine olan gereksinimlerini ifade etmelerine neden olabilir. Ayrıca, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların temel nedeninin destek hizmetlerinden yeterince yardım alamamaları olduğu da düşünülmektedir (Gök ve Erbaş, 2011).

Diğer özel eğitim ortamlarına kıyasla, özel gereksinimli öğrencilerle sınıfta başarılı olmak, öğretmenler için daha fazla çaba gerektirir (Evins, 2015). Özel gereksinimli çocuklara karşı olumlu bir bakış açısı sergilemek, hem normal gelişen çocuklar hem de özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için çok önemlidir (Temel, 2000).

Eğitim programlarının başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için hem sınıf öğretmenlerinin hem de branş öğretmenlerinin çeşitli yeterliliklere sahip olmaları gerekir. Bu yeterlilikler arasında kaynaştırma eğitimi temellerini anlamak ve başarılı bir şekilde sınıfta uygulamak yer almaktadır. Ek olarak, farklı gelişim gösteren öğrencileri tanıma yeteneğine sahip olmaları ve bu öğrenciler için uygun yöntem ve teknikleri bilmeleri çok önemlidir. Bununla birlikte, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilerin gelişimlerine uygun ölçme ve değerlendirme yeteneği gereklidir (Battal, 2007).



3. SONUÇ

Kaynaştırma programlarının başarılı olabilmesi için bir ekip olarak işbirliği yapmak çok önemlidir. Her ekip üyesi önemli sorumluluklar üstlenirken, öğretmenin rolünün ayrı bir önemi vardır. Öğretmenlerin, çocukların farklılıklarına ve haklarına saygı göstermeleri ve kaynaştırma süreçlerine olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmaları, çevresindeki tüm paydaşları olumlu bir şekilde etkilemektedir. Bu olumlu yaklaşım, kaynaştırma uygulamalarının başarısını artırabilir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik özel eğitimde uzmanlaşmış bireylerin yetiştirilmesi önemlidir. Okul öncesi eğitim veren kurumlar, bu uzman kişilerden yararlanarak çocuklara daha etkili ve özgün eğitim imkanları sunabilirler. Bu şekilde, çocukların özel ihtiyaçlarına uygun eğitim alabilmeleri ve gelişimlerini destekleyici bir ortam sağlanabilir.

Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, çocukların özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren arkadaşlarıyla bir araya gelmelerini içerir. Çocuklar, bu süreç boyunca farklılıkları anlama, kabul etme ve empati geliştirme yeteneği kazanır. Öğretmenlerin etkinliklerde öğrencilere farklı şekillerde ifade etme fırsatı vermesi, öğrenmeyi daha etkili ve eğlenceli hale getirebilir. Bu, kaynaştırma eğitimini etkili bir şekilde gerçekleştirmenin bir yoludur. Özel eğitime muhtaç ve normal çocukların aileleriyle sık sık iletişim kurmak, onları bir araya getirerek gerekli eğitimi sağlamak ve kaynaştırma çalışmalarını desteklemek için çok önemlidir. Ailelerin desteği, kaynaştırma sürecini daha iyi hale getirir ve daha fazla başarıyı artırır. Başarılı bir kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimi olan bir çocuğun ihtiyaçlarına uygun olarak özelleştirilmiş eğitim programları oluşturmak, titizlikle uygulamak, süreçleri izlemek ve gerekli değerlendirmeleri yapmak için gerekli olan adımları belirlemek için gereklidir.

Kaynaştırma eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanmasında etkili olan faktörlerin, okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyebiliriz. Kaynaştırma eğitimi alan çocukların gelişim seviyeleri normal olan akranlarıyla nasıl etkileşim kurduklarına dair öğretmenlerin yaklaşımları araştırılabilir. Okul öncesi dönemde, kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak ailelerin tutumlarının, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına olan etkileri üzerine bir araştırma yapılabileceği değerlendirilebilir. Yönetici tutumlarının kaynaştırma eğitimi uygulamalarında öğretmenler üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

REFERENCES

- Aker, G. (2014). Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Tutumları, yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Artan, İ., ve Uyanık Balat, G. (2003). Okul öncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 11(1), 65-80.



- Başpınar, S. (2019). Okulöncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi, yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Battal, İ. (2007). Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Batu, S. Kırcaali-İftar, G. (2005). “Kaynaştırma”, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Batu, S., İftar, Kırcaali,G. (2010). “Kaynaştırma” Kök Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara , 7-18.
- Cavkaytar, A., Diken, H.İ. (2006). “Özel Eğitime Giriş”, Kök Yayıncılık 2. Baskı, Ankara,7-63
- Ceylan, R. Aral, N. (2005). "Entegre Eğitim" Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 6, Sayı2, 69-79.
- Çobanoğlu, R. (2011). Teacher Self-Efficacy And Teaching Beliefs As Predictors Of Curriculum Implementation In Early Childhood Education (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Dalğar, G. (2011). Okulöncesi Öğretmenlerinin Ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılma, yüksek lisans tezi. Mehmet Akif Ersoy, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Darıca, N. (1992). "Özürlü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi". 1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Ya-PA Yayınları; 183-185, İstanbul.
- Demir, M. (2014). Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Trabzon İli Örneği), yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, Ş. (2016). Okul öncesi kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenlerin, özel gereksinimli ve risk grubu çocukların sınıf içi davranışlarının incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 17(2), 141-159. Doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.246292
- Demirel, Ö., ve Kaya, Z. (2006, Ed.). Eğitim bilimine giriş. İstanbul: Pegema Yayıncılık.
- Doğru, Ö. (2004). “ Özel Gereksinimli Çocuklar ve Eğitimleri” Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,56.



- Eripek, S. (2003). “Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim”, T.C. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını No:756, 16-41.
- Evins, A. E. (2015). The effects of inclusion classrooms on students with and without developmental disabilities: teachers’ perspectives on the social, emotional, and behavioral development of all students in inclusion classrooms.
- Gök, G. Erbaş, D. (2011). Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. International Journal of Early Childhood Special Education, 3(1), 66-87.
- Göksu, İ., ve Çevik, T., (2004). Özel Eğitime Giriş. (S. 54). Adana.
- Güven, N. (1992). “Özürlü Çocukların Türkiye’deki Durumu”, I. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 28.
- İnan, H.Z. (2011). “Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı” , Ed.: Alisinanoğlu, F, “Okul Öncesi Eğitimde Özel Eğitim Yöntemleri”, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 4-5-8.
- Kaner, S. (2010). Özel gereksinimli olan ve olmayan öğrencilerin öğretmenlerinin özyeterkinlik inançları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 43(1), 193- 217.
- Karaca, M.A. (2018). Kaynaştırma eğitimi programının öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki mesleki yeterliliklerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karatepe, H. (1996). “Okul Öncesi Döneminde İşitme Özürlü Çocukların Kaynaştırılması” Karatepe Yayınları. Ankara,3.
- Kargın T. (2010). Kaynaştırma: Temel Kavramlar, Tarihçe Ve İlkeleri. Sucuoğlu, B, Kargın, T, editörler. İlköğretimde Uygulamaları. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırcaali-İftar, G. (1998a). "Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri". S. Eripek (Ed.), Özel Eğitim (17-22). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 1018.
- Metin, E. N. (1992). Okul öncesi dönemde özürlü çocuklar için kaynaştırma programları. Özel Eğitim Dergisi, 1(2), 34-36.
- Odluyurt, S. (2007). “Okulöncesi Dönemde Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Çocuklar İçin Gerekli Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin ve Bu Becerilerden Bazılarının



Etkinlikler İçine Gömülen Eşzamanlı İpucuyla Öğretiminin Etkilerinin Belirlenmesi
”Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi,, Eskişehir,22.

- Özcan, İ. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Duyguları Tutumları Ve Kaygıları İle Kaynaştırma Uygulamalarındaki Öğretmen Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çankırı İli Örneği), yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Özdemir, H. (2010). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Sarı, H. (2003). “Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler” Pegem Akademi Yayınları,(2.baskı),Ankara, 3-145.
- Soodak, L. And Podell, D. (1993). Teacher Efficacy And Student Problem as Factors in Special Education Referral. Journal of Special Education, 27, 66-81.
- Spodek, B., Saracho, O.N., Lee, B.C, (1983). “ Mainstreaming Young Children ” ,Wadsworth Publishing Company,Belmont California,61.
- Sucuoğlu, B. (2006), “Etkili Kaynaştırma Uygulamaları”, Ekinoks Yayınevi, Ankara.
- Sünbül, A. M. ve Arslan, C. (2006). Öğretmen yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7, 217-231.
- Tanrıverdi-Kış, A. (2011). Kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim uygulamaları öğretmen el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Temel, Z.F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerinin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 148 – 155.
- Yeşilyaprak, B. (2002). “Rehberlik”,Ed.:Can,G, Açık Öğretim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1371,Eskişehir,37.
- Yıkılmış, A. ve Bahar, M. (2002). Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarının saptanması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.